

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

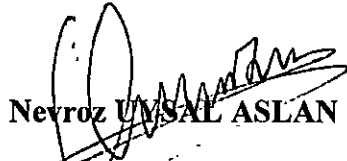
Sayı : 11352
Tarih : 09-04-2025

10/2570

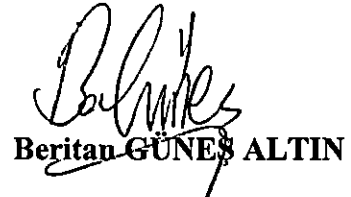
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de hemen her toplumsal hareketlilikte ve hak arayışında ortaya çıkan tüm kamu kurumlarının ortaklaşması ve özelde de kolluğun ve yargının uygulayıcısı olduğu sansür, kötü muamele, işkence, gözetim, tutuklamalar mart ayına damga vurmuştur. Anti demokratik uygulamalara karşı direniş mekanı haline gelen sokaklar hak ihlallerinin mekanına dönüştürülmüştür.

19 Mart’tan itibaren başlayan protestolarda ve Diyarbakır Newroz’unda gerçekleşen kötü muamele ve işkence “uygulamalarının” demokratik toplum ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşır herhangi bir tarafı söz konusu değildir. Bu çok boyutlu, çok araçlı, çok türlü ihlallerin araştırılması, tekrarlanmasının önüne geçilmesi için gerekli politikaların belirlenmesi ve uygulanması amacıyla Anayasa’nın 98’nci, İçtüzüğü’nün 104’ncü ve 105’nci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Nevroz UMSAL ASLAN
Şırnak Milletvekili

Kamuran TANHAN
Mardin Milletvekili

Beritan GÜNEŞ ALTIN
Mardin Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Toplumda her türlü hak arayışına ve demokratik tepkiye şiddetle karşılık veren kolluk güçleri, mevcut iktidar tarafından bir nevi “cezasızlık zırhı” ile kuşandırılırken; en temel anayasal hakkın dahi kullanılması gerekçesiyle demokratik tepki kriminalize edilerek yurttaşlar yargı “marifetiyle” gözaltı, tutuklama ile karşı karşıya bırakılmakta; demokratik kitle örgütleri hakkında soruşturmalar açılmakta; basın özgürlüğünün alanı her geçen gün daraltılmaktadır. Buna dair son örnekler ise 19 Mart’ta Ekrem İmamoğlu’nun tutuklanması ile başlayan protestolarda ve Diyarbakır Newroz’una katılan yurttaşlara dönük gerçekleştirilen uygulamalarda sarıh bir şekilde ortada durmaktadır. Demokratik bir toplum olma yolunda atılması gereken ilk adımlar; örgütlenme, toplantı ve gösteri, ifade ve basın özgürlüklerinin önündeki engellerin kaldırılmasından geçmektedir. Mezkûr hak ve özgürlüklerin kullanılması yolunda gerekli adımların atılması ve güvenceye kavuşturulması için Meclisin inisiyatif olarak bir araştırma komisyonu kurması zaruridir.

GEREKÇE

Türkiye’de neredeyse her gün kolluk güçleri tarafından yurttaşların fiziksel ve psikolojik şiddete maruz bırakılması sıradan hale gelen uygulamalara dönüşmüştür. Ulusal ve uluslararası mevzuatta kötü muamelenin her türü yasaklanmış olmasına rağmen Türkiye’de kolluk güçlerinin yurttaşlara dönük kullandıkları işkenceye varan orantısız güç uygulamalarına her geçen gün bir yenisi eklenmektedir. Toplumda her türlü hak arayışına ve demokratik tepkiye şiddetle karşılık veren polis, mevcut iktidar tarafından bir nevi “cezasızlık zırhı” ile kuşandırılırken; yurttaşlar, en temel anayasal hakkını dahi kullandıkları gerekçesiyle demokratik tepki kriminalize edilerek yargı “marifetiyle” gözaltı, tutuklama ile karşı karşıya bırakılmaktadır.

19 Mart günü aralarında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu’nun da bulunduğu 105 kişi hakkında çıkarılan gözaltı kararıyla ve 23 Mart’ta aralarında 3 belediye başkanının da olduğu 51 kişinin tutuklanmasıyla ülke geneline yayılan barışçıl protestolar, çok boyutlu hak ihlallerinin ve kötü muamelenin hedefi haline gelmiştir. 19 Mart’la başlayan ve bugüne kadar gelen süreçte İstanbul Büyükşehir, Şişli ve Beylikdüzü belediye başkanları görevden alınmış; Şişli Belediyesi’ne ise, 2024 seçimlerinin ardından 12 farklı belediyede

uygulanan ve yerleşik kılınmaya çalışılan bir yöntem olan, kayyım ataması gerçekleştirilmiştir. Bu operasyonlarla beraber başlayan geniş çaplı protestolar esnasında veya ev baskınlarıyla aralarında gençlerin, çocukların ve gazetecilerin de olduğu 2 binden fazla kişi gözaltına alınmış, üç yüze yakın kişi tutuklanmıştır. Ayrıca kolluk adeta hiçbir ölçülülük ilkesini ve hukuki müeyyideyi tanımaksızın eylemlerde hedef gözeterek kapsül, gaz ve su sıkma gibi sert “müdahalelerde” bulunmuş; gözaltına alınan yurttaşlar kolluk tarafından kaba dayığa, cinsel şiddete, ters kelepçeye ve çıplak aramaya maruz bırakılmıştır.

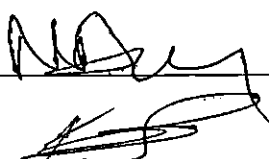
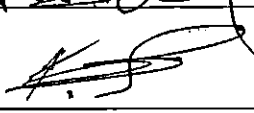
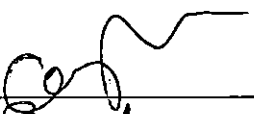
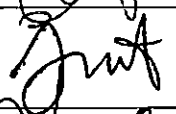
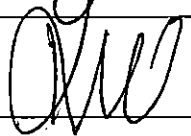
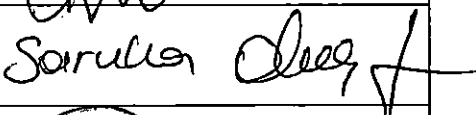
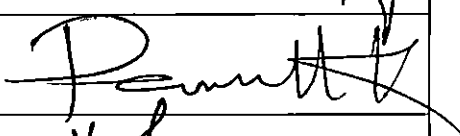
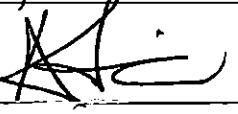
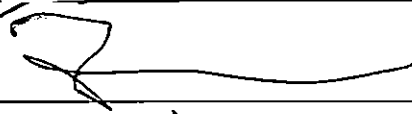
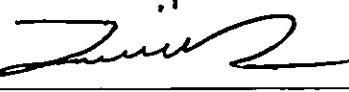
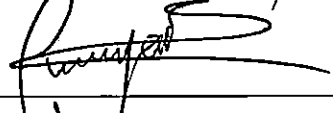
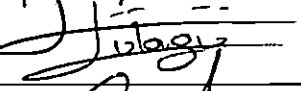
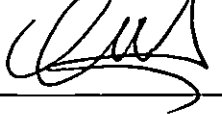
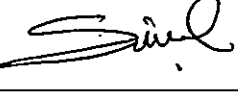
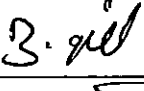
Kolluğun çok türlü kötü muamele, işkence uygulamalarına ek olarak yargı başta olmak üzere birçok kamu kurumu da adeta bir merkezden düğmeye basılmış/talimat almışçasına protestolara ve protestolara destek veren, “görünür kılan” kişi ve kurumlara dönük bastırma/susturma girişimlerinde bulunmuştur. Eleştirel düşüncenin merkezi konumunda olması gereken üniversitelerde ders boykotu kararı alan öğrencilere sert müdahalelerde bulunulmuş; öğrencilerin boykotuna destek amacıyla bir günlük iş bırakma kararı alan Eğitim-Sen Merkez Yürütme Kurulu hakkında soruşturma başlatılmış ve Kurul üyeleri hakkında 2 haftalık ev hapsi, adli kontrol kararları verilmiştir. Protestoları canlı yayında verdikleri gerekçesiyle birçok televizyon kanalı ve yayın kuruluşuna program durdurmadan 10 gün yayın durdurmaya kadar uzanan çeşitli cezalar verilmiş; binlerce sosyal medya hesabına erişim engeli getirilmiştir. Kimi firmalara dönük başta olmak üzere 2 Nisan’daki genel tüketim boykotu birçok iktidar yetkilisi tarafından kriminalize edilmeye çalışılmış; boykot çağrısı yapan, aralarında oyuncuların da olduğu, çok sayıda kişi gözaltına alınmış, çağrı yapanların sosyal medya hesaplarına ise erişim engeli getirilmiştir. İstanbul, Ankara, İzmir valilikleri başta olmak üzere birçok kentte eylem ve gösteri düzenlemek “yasaklanmış;” İstanbul Valiliği kente giriş ve çıkışları; toplu ulaşımında çok sayıda durak ve istasyondan yolcu iniş ve binişlerini yasaklamıştır. Ankara’da da ODTÜ öğrencilerinin kampüsten çıkışları engellenmiştir.

Mart ayı içerisinde toplu şekilde hak ihlallerinin yaşandığı bir diğer kamusal olay ise Newroz olmuştur. Kürt halkı başta olmak üzere Ortadoğu halkları için baharın müjdecisi olmanın ötesinde birçok anlama sahip olan Newroz kutlamaları sırasında da türlü hak ihlalleri gözlemlenmiş ve çok sayıda rapora konu olmuştur. 21 Mart 2025’te Diyarbakır’da gerçekleştirilen Newroz alanına, yurttaşların girişi esnasında uzun kuyrukların oluşmasına sebep olacak düzeyde aramaların oluşturulması; kadın arama noktalarında gömlek düğmelerinin açılması dahil taciz boyutuna varacak şekilde “ince aramalar” gerçekleştirilmesi; herhangi bir suç teşkil etmeyen sarı, kırmızı, yeşil renkli şallarla, “şal û şepik,” “kiras/fistan” gibi ulusal/yöresel kıyafetlerle, Amedspor formasıyla, Federe Kürdistan Bölgesine ait

bayraklarla, aralarında çocukların hatta bebeklerin de olduğu, yurttaşların alana girişinin engellenmesi, hatta bu unsurları üzerinde taşıyanların izinsiz fotoğraflarının çekilerek gözaltına alınması; bu keyfi ve hukuksuz uygulamaya itirazda bulunanların işkenceye varan kötü muameleye maruz bırakılması; mezkûr kıyafetlerle alana girmek isteyenlere dönük kolluk kuvvetleri tarafından ayrımcı ve nefret söylemlerinin, kadınlara dönük ayrıca cinsiyetçi söylemlerin sistematik olarak kullanılması; gözaltına alınan yüzlerce yurttaşın saatlerce araçlarda bekletilmesi, bu süre zarfında avukatlarıyla görüştürülmemesi hak ihlali ve işkenceye varan kötü muamele örneklerinden sadece birkaç tanesidir.

Demokratik toplumun en temel kriterlerinden birisi olan toplanma ve gösteri özgürlüğü hakkı uluslararası koruma altındadır ve sivil, politik ve sosyal hakların tanınması, uygulanması ve savunulması için kullanılabilecek en temel haklardan/araçlardan birisidir. Türkiye’de, Anayasa’nın 34. maddesiyle barışçıl toplantı hakkının tanınmasına; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 11. maddesiyle güvence altına alınmasına rağmen 2911 sayılı kanun ile bu hak sınırlamakta; idareye, hatta kolluk görevlilerine, çok geniş yetkiler vererek mezkûr hakkın kullanılmasının önüne geçilmektedir. Tüm kısıtlamalara rağmen bu hakkını kullanan yurttaşlar ise Anayasanın 17. ve AİHS’nin 3. maddesiyle koruma altına alınan işkence yasağına rağmen kolluk tarafından, yukarıda ve gündelik yaşamda çok sayıda örneğı görülen, işkence ve kötü muameleye maruz bırakılmaktadır.

Tüm bunlardan hareketle, hemen her toplumsal hareketliliğı “bastırmak” için uygulanagelen ve 19 Mart’ta başlayan protestolar ile Newroz kutlamalarında da gözlemlenenen hak ihlallerinin araştırılması ve tekrarlanmasının önüne geçilmesine dönük yasal düzenlemelerin yapılması için Meclis araştırma komisyonu açılması zorunluluk haline gelmiştir.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
10	ZEYNEP ODUNCU KÜTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	